

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedő
hová
a lap azellemi részét illető
közlemények,
előfizetési pénzek és hir-
detések küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) . 6 frt.
Félévre . 2 frt.
Negyedévre . 1 frt.
Hirdetési díjak
a legolcsóbban számítottak
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.
Nyilvántartási díjak
soronként 10 kr-ért közzé-
tetnek.

Felelős szerkesztő: Dr. Bocskor Béla,
FŐMUNKATÁRSÁK: Hochschild Lajos Gyergyóban.

Kiadó tulajdonos: Györgyjakab Márton.

Vitos Mózes a központban. Embery Arpád Udvarhely megyében.

Szent István király ünnepén.

Nem politika, a miről e nagy nemzeti ünnep évfordulóján szólni kívánunk. A megfigyelt élet napirenden lévő jelenségei adják a szavakat tollunk alá. E napon egy ezredéves múlt eseményei tárulnak fel lelkünk előtt és annyi balszerencse közt s oly sok viszály után azt hinnők s sokan hiszik is, hogy elértük már azt az „aranyos“ és rózsás korszakot, melyben e nemzet minden fia és leánya térdig jár rózsákban s a boldogság eldorádóját élvezi. Pedig a jelen élet rózsái, ha annak mondhatnók is, vad csipkerózsák, tele tengernyi szuró tövisekkel; közállapotaink emésztő nyomorúsága sir elénk minden lépésnél, nyomor az egyén életében, nyomor a családban, nyomor a társadalomban, nyomor az állami életben.

A modern élet a közterhekkkel, közdókkal úgy túl van terhelve, hogy nemcsak többszörösen meghántott bőrünk, hanem már öszülő hajunk szála is görbedve izzad alatta. Felsir lelkünk, valahányszor a múlt dicső emlékeitől a jelen sivárságára tekint. Nincs egyetlen pereziünk, nincs egyetlen nemzeti ünneptünk, melyen a fennálló viszonyok meg ne keserítenének. A fény, mely jelenünket bearanyozni látszik, hamis fény, ép úgy, mint a gondolat, beszéd és tények. A magyar ember szava, mely hajdan kontraktus vala, értéktelen ronggyá lett.

Mindenki tele torokkal hirdeti, hogy mennyire haladtunk s erre igazán nagy szükség is van, akkor és ott, hol a hanyatlás, a visszaesés észlelhető. Ha a haladás az adók

emelésében értendő, akkor nagyon is igaz, hogy haladunk. De azt a haladást, a mi a közgazdaság és kultúra téren észlelhető, fel-emésztí, mint telhetlen moloch a rendetlenül növekvő és deficites állangazdálkodás és az erkölcsi alap hiánya.

Mostanában messze letértünk azon alapról, melyet Szent István tett vala le, s melyen hazánk, magyar nemzetünk, államunk s más intézményeink mai napig tenállottak. Mária országa elhullatta minden vallásos ékességét, melyeket a századok gondos kegyelete ápolt és növelt. A vallás sziklája, melyre hazánk alapítva lón, megrendült falait döngetik és eseréplábat akarnak helyébe rakni.

Egy évezreden át a keresztény liberálizmus volt legkimagaslóbb és legszebb magyar nemzeti jellegünk. S ime ez, megtérve a „keresztény“ szóban kifejezést nyert eszméjétől Európászerte lejártá magát, helyet adva a „liberális jelszavak kibaszulásában ügyesebb radikálizmusnak“. Nálunk is ezen szellem ezen irány kezd fölényre jutni. Oda jutottunk, hogy nálunk is a liberálizmus még csak czég. A legtelivéreb radikális frakció irányítja a liberálizmus gyeplőit.

Mint hogy pedig a radikálizmusban nincs megállapodás, lévén az is csak egy közbeső állomása a szociális forradalomnak, vigasztalásunkra szolgál azon logikai következményeken alapuló tudat, hogy a szellemek és elvek mai forrongásából, végül is egy társadalom és nemzetfentartó kiforrott elemnek kell felül kerekedni. Isten

e nemzetet, mint egykor a választott népet, küldetéssel látta el.

Tudta, érezte ezt a magyar nemzet első apostoli királya, a bölcs, előrelátó Szent István, midőn Istenben és Istenre s az általa alapított kereszténység örök és megdönthetetlen igazságának alapjain építette fel a magyar államot, azokat tette a haza és nemzet örökön megmaradó biztosítékaiul.

Tudta, hogy az egyéni ember élete rövid és átfutó, de a magyar nemzetnek ezredekkig kell élni. Ez pedig csak Istenben lehetséges, kiben élünk, vagyunk és mozgunk. Nagy adag kell tehát az emberi gögből annak, a ki azt meri hirdetni és predikálni, hogy mi köze Istennek, az ő intézményeinek, az ember egyéni, családi, társadalmi és állami élete viszonyaihoz, ő az ember, ki nem képes egy eltiport féregnek lihegő életet visszaadni, ő megeselekszi az ő dolgait azok nélkül is.

Azt tudjuk, hogy népeket és nemzeteket nagygyá, dicsővé és boldogokká a multban az Ur félelme tette s úgy hiszszük jövőben is ez fogja tenni.

A nemzeti lobogót, mely alatt a nagy Hunyady János vitta győzelmeit, melyet Mária képe ékesített, durva kezekkel tépetik szét, Pedig áll az, hogy „a mely nép elfordul az Istentől, nem érdemes a nemzeti életre“. Elég okunk volna rá, de Istenbe vetett reményünk nem engedi, hogy reánk boruljon a kétségbeesés éjszakája. Nem, mert él még a jobbak lelkében Szt. István nemzet és honfentartó vallásos szelleme. A nem-

A „CSIKI LAPOK“ TÁRCZÁJA.

A sulykok csapásai

Mikor új lakásunkba beköltözködtünk úgy örültem. Örültem a kényelmes lakásnak, melyet eddig nélkülözöm kellett; örültem a kis rácsos kertnek, mely az utcára néző szoba ablaka alatt terül el; örültem a magános udvarnak, nemcsak azért, mert innen-onnan reám mosolygó virágsoportozataival úgy tűnt fel ez előttem, mint egy kis darabka a paradicsomból, hanem azért is, mert ezután nem leszek kényszerítve a szomszéd gyermekei és ezek pajtásainak a labdajáték közben fejkábitó lármáját hallani és ablakunk gyakori bezuzásáért bosszankodni; de mindenek felett örültem a B... folyóra néző, félreeső kis szobácskának. Hogy ne örültem volna! Hisz itt e félreeső szobácskában nem zavarva senki által, hallgatva a víz egyhangu moraját s a partot szegélyező lombdus fűzfák susogását, melyek a kedélyben költői hangulatot keltenek s a fantáziára élkéntőleg hatnak, képes leszek egyetlen kedvencz szórakozásomnak szentelni néha egyikét órát.

Kell-e mondanom, hogy az én egyetlen kedvencz szórakozásom nem egyéb, mint az írás?

Ha bánat, szomorúság epesztik lelkemet, hátat fordítok a földtekének s belépek az én kis önalkotta világomba. Igen, mert ha én írok, az nekem egy külön világom. Itt feledem bánatomat; nem vagyok szomorú, nem félek senkitől. Alkotok jó és gonosz embereket. És oly jól esik lelkemnek

a tudat, hogy hatalmamban áll a jókat megjutalmazni, a gonoszokat megbüntetni, a szegény szenvedőknek vigaszt nyújtani, a kétszínűeket lealczázni; szóval, hogy minden úgy történhetik itt, a mint én akarom.

De mikor lefestem az emberi gyengeségeket, magamat sem képezem azoktól mentve lenni és nemesbülök általa, hibáimat látva.

Miként már mondtam, mindenek felett a félreeső kis szobácskának örültem, midőn új lakásunkba beköltözködtünk, de akkor öröömbe nem jutott eszembe valami.

Ez a valami pedig semmi egyéb, mint a vizen mosó leányok sulykainak csapásai.

Valahányszor kis szobámban tollat vettem kezembe, hogy valamely mű megírásához kezdjek, a sulykok erős csapásai kivertek fejből minden szép eszmét; oda lett írői hangulatom. És így kénytelen voltam kedves foglalkozásomnak éjjel — midőn senki által nem zavartatom, midőn körülöttem mély csend van — áldozni pár órát.

De végre is ez így nem mehet — gondolám — mert az álmatlanság beteggé teszi a testet s mint-hogy ez a lélekkel szoros összeköttetésben van tehát ennek közös állapota a lélekre is kihat és ha a lélek beteg, akkor a gondolatok is betegek, beteg gondolatokból pedig nem állithatni össze ép és jó művet. Ezután erős leszek, nem engedem a sulykok csapásai által kiveretni fejből a szép eszméket s a mikor csak időm s hangulatom lesz a vízre néző szobácskában fogok írni és igyekszem annyira elmélyedni az írásba, hogy a legerősebb sulykok csapás se legyen képes zavarai.

Most épen hangulatom lévén az íráshoz bejövök kis szobámba, előveszem a még három szükséges kelléket: tollat, tintát és papírt, hogy írjak valamit a „Csiki Lapok“ számára. És írok, írok gyorsan; kezemben csak úgy repül a toll. Mikor már sok sort papírra vettem, leteszem a tollat, átnézendő a mit írtam. De mi ez?! Hisz én egészen egyebet akartam írni, valami szépet, meghatót és ime tollam a fennebbi sorokat firkálta a papírra! Ennek pedig nem egyéb az oka, mint az, hogy kilencz leány — a szolgálók színe-java — kilencz sulyokkal csapkodta kegyetlenül a vizes ruhákat s ezek a sulykok csapások oly erősen hatottak fejemre, hogy elröppent onnét minden egyéb eszme.

De hát abban hagyjam-e már most? Kárba vesszen-e fáradságom? Nem, ezt a tekintetes Szerkesztő ur sem kívánhatja szegény fejemtől. Folytatom tehát.

Most épen megállanak a sulykok, de ezek helyett megindul a leányoknak pergő nyelve.

— Tudjátok-e, — így kezdi az egyik — hogy a kisasszonynak a szeretője visszaküldte a jegygyűrűt?

— Eredj ne beszélj Ágnes!

— Isten ugyse' igaz, a mit mondok! Ugy sir a kisasszony.

— Hát mit vétett, hogy visszaküldötte?

— Nem vétett az semmit, csak az a baj, hogy nem akar a kisasszony mellé az apja 5000 frtot adni s az urfinak e nélkül nem kell a kisasszony.

— Honnan tudod te ezt?

zetek életében is a boru és derül váltogatni szokták egymást. A szomoru jelen nyomása alatt elbágyadt lelkünknek új erőt kölcsönöz Sz. István koronája és szelleme méltó örökösének vallásos lelkü apostoli királyunknak biztató jelszava: „bizalmam az ősi erényben“. Ez a mi jövőnk biztosítéka is.

Katonai alreáliskola a Székelyföldön és a székely kivándorlás.

Ezen czim első része alatt a „Csiki Lapok“ közelebbi számaiban között cikksorozatában az ügy fontosságához méltó alapossgal fejtegettek. Szerkesztő Ur a Székelyföldön felállítandó katonai iskolának úgy képzelhető hátrányait, mint teljesen bizonyos előnyeit azon helyes következtetéssel, hogy „hamindjárt nagyobb anyagi áldozatok árán is, szükségesnek és hasznosnak találjuk a katonai iskolának vármegyénkbe hozatalát“.

Bizonyosnak tartom, hogy vármegyénk minden értelmes tagja osztja ezen nézetet és kívánalmat, már a kifejtettek alapján is. De az is bizonyos, hogy még többféle fontos okok vannak a kifejtettek mellett — érintetlenül, a melyek azokkal együtt teljesen igazolták teszik e kívánalmat s hogy kivívón sürgetik — minden illetékes faktornak a létesítésre minden lehető uton módon közreműködését.

Ezen szükséges közreműködésnek nagyon helyes előkészítőjéül, felhívójául és tájékoztatójánál fog szolgálni, mint a jelzett eddigi nagybecsű fejtegetése, úgy a további okok kellő kifejtése is.

Azért én is szükségesnek tartom, hogy az előre bocsátott becses felhívása szerint, minél többen s behatóbban szóljanak e tárgyhoz mindaddig, a míg az teljesen kifejtve, meg is valósítottatik.

Részemről most nem annyira e részletes fejtegetés folytatását, mint inkább arra néhány további pontnak megjelölését s a hozzászólás sürgetését akarom Tek. Szerkesztő Ur becses figyelmébe s megyei közszélu lapja útján törvényhatóságunk érdeklődésébe s intézkedésébe ajánlani.

Három egész évtized telt el már azóta, hogy a „Székely kivándorlás“ kérdése felmerült s vitattatik a nélkül, hogy annak miben állása tisztába hozatott volna.

Sokan nemcsak állítják, hanem nagyon sürü, igen elszomorító, czáfóhatlan konkrét adatokkal igazolják annak tényleg 40 év óta fokozódólag folyamatban létét s némelyek még sem átálják ezt mereven tagadni.

— Hallgatóztam az ajtónál; azt is hallottam, hogy a tekintetes ur azt mondotta: „Inkább maradjon míg a világ leány, semhogy annyi pénzt adjak melléje.“ Erre a tekintetes asszony így szólt: „Szivtelen fősvénység miatt szegény leányunk boldogtalan lesz!“ Aztán keservesen sirni kezdett. „Ne sirj fiam! — engesztelte az ur. — Hiszen én nem tehetek róla, hogy nem vagyunk gazdagok; a nagy leányért nem rövidíthetjük meg a kisebbiket.“ ...

— Az urak között is többnyire a pénz miatt van a veszekedés — szakítá félbe a beszédet egy másik leány. A multkor én is hallgatóztam. Az asszony könyörgött az urnak, hogy hozasson Bécsből egy ember ruhát ...

— Ember ruhát! — visszhangozá egyszerre nyolcz hang, harsány kacajban törve ki.

— Igen, igen, ember ruhát — erősíté a beszélő. Az asszony azt mondotta az urnak, hogy az ilyen ruha a nyaknál ránczolódik s olyan kedvesen omlik alá a karcsu termeten. (Bizonyára empire ruháról volt szó.) „Sokba kerül a bécsi ruha, azt csak a gazdagok hozhatatnak“ — így beszélt az ur. Erre az asszony: „Ha szeretnél, nem tagadnád meg ezt tőlem!“ Az ur pedig: „Itt készült ruhában jobban szeretlek, mintha Bécsbe készítettet viselnél.“ „Nem kérek abból a szeretetből“ — kiáltott az asszony mérgesen s a kávécsészét a földhöz vágta. Az ur pedig kirohant a házból s úgy becsapta az ajtót, hogy az ablakok is megzörrentek tőle.

— A mit Julis elbeszél, az nem ritka dolog — vevé fel most a szót a harmadik — nálunk majdnem minden nap megtörténik, hogy asz-

Ezek az optimisztikus tagadásukat azon állítással tartják igazoltnak, hogy a törvény értelmében vett kivándorlás általában egy sem merül föl s a folyamatban levő ki- és visszaáramlás csak kenyérkereset stb.

Ha akkor akarnák ezek elismerni a kivándorlás folyamatát, a mikor az törvényesen ki- és áthonosulással történék, ezzel végleg elkésnének, mert hamarabb kifogyhatna a székely nép innen, mintsem az olyan, csak meg is kezdenék.

E kivándorlás létezését s folyamatát nem a formálításából, vagy megnevezéséből, hanem tényleges mibenállásából kell megismernünk s meghatározniuk.

Czáfóhatlanul bizonyos, hogy a Székelyföldről, kivált vármegyénk minden községéből többé-kevésbé folyamatban van az annyira, hogy több olyan község is van, a melynek 40, 50 év óta egy személylyel gyarapodása sem történt, sőt 20 év óta fogyása is kezdődött.

Bár csak merész, alaptalan állítások s ne tényleges valók volnának ezek! De sajnós! a statisztikának összehasonlítása a mostanival s kivált a népesség hibátlan, tényleges állásával, teljesen igazolja ezeket.

Már a midőn 1866-ban kezdve — több éven át, — mint kis társkör működve Alesikon heten, s lassankint számosak sorakozásával gyarapodva, e kivándorlás megszüntetésére, miniszterileg megerősített alapszabályokkal s negyedfél ezer forint kezdetleges alappal biró együletet kezdeményeztünk volt, e kiáramlásnak s a megszüntetésére szükséges működésnek igazolása során, még akkor névsorosorovatos kimutatást állítottam össze, a Tusnád-Verebes hitközségi családokból, 1848—1868 husz évi időszakban Moldva-Oláországra kiáramlottakról, azt a lapokban is közölve, melynek összegezése e tanulságos adatokat tárta és tárja im fel: 194 családból e husz év alatt kiment: 118 férfi, 186 nő, összesen 304. Ezek közül volt legény 51, leány 92, házias 65, ágyas 96, összesen 304.

Ezeknek ott született gyermekeik: törvényes 101, törvényesített 71, törvénytelen 234, összesen 406.

S így a főösszeg volt 710, melyből az addig ott meghaltak száma: 48.

Többen tartózkodtak s számosak már akkor megszerzett tulajdonukban laktak: Bukarestben 237, Brailában 18, Galacson 10, Plojesten 7, Gyurgyevóban 5, Kalaráson 4, Ruscsukban 3, Moldvai részén 3, Alexandriában 4, Törökországban 9, Szerbiában 3, Muszkaországban 1, összesen 304. Foglalkozásra nézve voltak: szolgáló

szonyom összevesz az urával, mert ezt, vagy azt nem akar neki hozatni. És azt veti gyakran az urnak szemére, hogy nem volt semmije, mikor hozzá ment s hogy az ő pénze csinált embert az urából. Ilyenkor az ur veszi kalapját és pálcáját s mintha az esze elment volna, úgy fut el hazulról, sokszor ebéd nélkül.

— Már most hallgassatok, hogy én beszéljek valamit -- szólt a negyedik -- de erről ne szóljatok senkinek, mert asszonyom megajándékozott engem, hogy tartsam titokban a dolgot. Tegnapelőtt egy levelet adott nekem, hogy vigyem el valakinek. Az ur nem volt houn ...

A nyolcz leány feszült figyelemmel hallgatta a beszélőt, én pedig letévém a tollat, gondolván, hogy itt valami kényes ügyről lehet szó, a beszéd folytatását megszakítandó, [a virágöntöző kannát a kezembe véve, kiléptem a vizre szolgáló kapun, megmeritettem a virágöntözőt (ez csak ürügy volt, hogy tudják meg a pletykálók, mi szerint avatatlán fülek is hallják beszélgetésüket) végig hordoztam rajtuk tekintetemet; most javában verték sulykaikkal a vizes ruhákat. Arczuk erősen ki volt pirulva. Nem tudom megjelenésem okozta-e ezt, vagy a nagy munka hevítette fel őket.

Még csak annyit, hogyha netán ezeknek leírásával ualmat okoztam volna, úgy engedjen meg a tekintetes Szerkesztő ur, mert bizony hasztalan volt minden igyekezetem, nem valék képes egyebet írni, mivel minden más eszmét szétkergettek a fejemből a pletyka beszédek s a sulykok csapásai.

Szivadány.

95, kovács-inas 8, kovács-legény 33, kovács-mester 33, kerekes-legény 11, kerekes-mester 17, timár-legény 2, timár 5, kömives 6, ács 5, lakatos 3, asztalos 9, szabóné 4, hajósné 3, napszámos 9, züllődő 35, béres 2, nyerges 4, cipész 5, szőcs 3, gépvezető 1, pléhes 2, mészáros 1, puskaműves 1, borbélyné 2, földész 4, katona 2, összesen 304.

S ámbár a nagyon sok hasonló községeink közül csak ezen egyből és ily tömeges konkrét adatokkal mintegy ujjal mutattunk rá a tényleges kiáramlásban folyó kivándorlásra, mégis az volt amazok válasza, hogy az nem egyéb, mint kenyérkereset.

Ám ebben igazuk volt s van ma is, mert a mint látható, mindenféle kenyeret keresnek; de a mi fő, abban nincsen igazuk, mert azóta már egy negyedszázad eltelt s állításuk ellenére maig nem egészen 6% jött haza azokból, sőt a hazajötteknek is mintegy fele, alig hozott élhető állapotot, vagyis kenyeret és — — — egészséget! — — —

Vagy hát azóta megváltozott e viszony? Igen, meg, de határozottan rosszabbra! Mert amazokból számosan, mint kitűnő kocsigyárosok s más iparosok s többféle tisztviselők nagyon szépen megvagyonosodtak, új hazájok földjével s kenyérével együtt, nyelvével s mindenével megbarátkoztak s meghonosultak, úgy, hogy sokaknak már első nemzedéke sem tud magyarul, nem hogy a továbbiól lehetne azt várni és úgy, mint B. I. kitűnő módos kocsigyáros, ki most egy éve szülő községének furdójén meghalván, rendelkezése szerint tisztviselő fia, hatósági engedély mellett, Bukarestbe — új családi kriplájába — szállították.

Mi fogja döntőbben igazolni a kiáramlásban folyó kivándorlást, mint eme számok, viszonyok és tények? lát az, hogy ezek kihívóul szolgálván, azóta folyton fokozatos toluással történik a kisdedektől kezdve a korosokig s az egyesektől kezdve, egész családokig a kiáramlás, nem csak a napszámos kenyérkereset s visszajövésre, hanem főleg ama felszámoltakhoz hasonlóra, annyira, hogy midőn a folytonos jegyzeteimből ez új 25 év adatait is összegezni fogom, ezek főösszege, az előbbinek kétszeresét felül fogja haladni!

S ime népünk szívóssága! nem fogy, hanem szaporodik, mert a mint fogy itthon, úgy terjed ott.

Csakhogyan ebben mi öröme s jövője van a Székelyföldnek, hazánkknak és kormányunknak?! Semmi!

Szaporodnak, dolgoznak, minden munkát s ipart fejlesztenek s jól adóznak ott; soha semmit itt!

És mi történt — a hazának megmentésükre! Egyesek segély kérései s egyéb semmi!

Hát miért nem, talán nem érdemlik meg? De hisz a megmentés nem is az ők, hanem a haza érdekében történék főleg, melynek intézői nemcsak a vétkes mulasztást, hanem az elviselhetlen közterhek s adókkal a kimenekülésre kényszerítő vétkesebb szipolyozást; birtokeladást s adósság csinálást gyakorolják a végre, hogy szédelgő politikájokra, valláserkölcstelenséget szülő egyházellenes politikájokra s minden veszélyes radikálizmusokra bőven jusson pénz és törekvés, de a nemzet és haza valódi érdekére s jövőjére semmi!

Hogyan semmi, mondják ők, hát nem tiltottuk és korlátoztuk-e szigoruan a kiáramlást? Oh igen, de a mennyi igazsággal és bölcseséggel, ugyanannyi sikerrel is!

A ki a jövőjét keresőnek a jó kilátásában levőt meg nem adja, vagy hasonlóval nem helyettesíti, ezt attól eltiltani, vagy korlátozni, annak kevés igazsága van; a sikertelen tiltás és korlátozás pedig nem mutat bölcsességre.

Ugy azt, mint ezt ismerik és érzik s boszankodva mennek, áramlanak ki folytonosan.

Csak gyökeres intézkedések s javítások útján lehet és kell megszüntetni e kiáramlásban folyó kivándorlást és székely romlást.

1. Meg kell kimélni őket az általuk megbirhatlan közterhek és adóktól.

2. Javítást kell kieszközölni közzgazdálkodásukban s iparukban, ezeknek módozatát s eszközeit, kivált a maig is teljesen hiányzó vasutat létre kell hozni.

3. Gyári iparok s katonai intézettel kell visszatartani.

4. S részint a haza szive felé kell terelni, a külföldinél jobb jövő biztosításával stb.

Ezekben lenne alaposan megszüntetve e kivándorlás s kijavítva a székelység ügye,

S ugyanezekben van főleg megokolva, hogy semmi germánizálástól s más hátránytól nem tartva, minden hivatott faktornak kötelessége, mindezek előmozdítására s kivált a vasutnak és katonai iskolának vármegyénkben mielőbb létesítésére minden lehetőt megtenni.

S e végre sürgős kezdetül minden községeinkben az összes eddig kihonosultakat hatósági intézkedéssel hitelesen összeírni s ez által a kiáramlásban való kivándorlásnak nemesak megletét s folyását, de mértékét is megállapítani szükséges, hogy ezzel a törvényhatóságunk és országos képviselőink a törvényhozás- és kormányánál sürgösen és sikeresen eljárassanak.

Koncz István,
plebános.

A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium múlt tanéve.

Vármegyénk ezen egyetlen közép iskolája az újabb időben nagy léptekkel halad a fejlődés útján. A gimnáziumot fentartó egyház hathatósan támogatva vármegyénk törvényhatóságától, mindent elkövet arra nézve, hogy az intézet úgy nevelés, mint oktatás tekintetében teljesen a színvonalon álló középiskolák közé emelkedjék és a kor kívánalmainak minden oldalon megfeleljen. A fentartó hatóság törekvését elősegíti és az egész vonalon igyekszik érvényre emelni a kitünő vezetés alatt működő tanári kar. Dicsérettel emeljük ki, hogy úgy az oktatás, mint a nevelés teljesen nemzeti irányban történik, a derék tanári kar nem hódolván a mai időben túlságos mértékben lábrakapott hiperlojalitás elvének, a különböző tudományos ismeretek mellett a hazaszeretet szent tűzét is beoltja az ifjak lelkébe és szívébe.

Meg vagyunk győződve, hogy vármegyénk ezen egyetlen közép tanodája lapunk olvasóinak nagyobb részét közelről érdekli, épen azért annak múlt évi életét a következőkben ismerteljük:

A lefolyt 1892-93. tanévben az év elején beiratkozott 250 tanuló, év folytán kimaradt 12 s így év végén volt a létszám 238. Ezek osztályonként a következőképp oszlottak meg: az I. osztályban volt 60, a II.-ban 44, a III.-ban 28, a IV.-ben 38, az V.-ben 18, a VI.-ban 22, a VII.-ben 17, a VIII.-ban 11. Vallásra nézve: róm. kath. 227, gör. kath. 7, ev. ref. 3, unitárius 1. Nemzetiségre: magyar 233, oláh 5. Lakóhely szerint: csikmegyei 189, háromszékmegyei 27, udvarhelymegyei 7, marostordamegyei 4, alsófehérmegyei 3, brassómegyei 2, szebenmegyei 2 és három más vármegyéből 1-1.

Itt megjegyezzük, hogy a tanulók létszáma a múlt évben szokatlan magára hágott, a mi egyfelől igazolja, hogy a tudományos pályákra való áramlás vármegyénkben is emelkedőben van, másfelől pedig a csiksomlyói főgimnázium jóhírneve mellett is tanuskodik.

Magaviseletre nézve: jó 206, szabályszerű 28, kevésbé szabályszerű 4. Százalékban kimutatva: jó 86.6%, szabályszerű 11.8%, kevésbé szabályszerű 1.6%. Ezen százalékos kimutatás a mellett szól, hogy a magaviseletre vonatkozó viszonyok teljesen kielégítők.

Előmenetel tekintetében: jeles 53, jó 69, elégséges 75, elégtelen 41. Százalékban kimutatva: jeles 22.27%, jó 28.98%, elégséges 31.51%, elégtelen 17.24%. Ezen számokat összehasonlítva, a többi gimnáziumok hasonló kimutatásaival konstatálni lehet, hogy a csiksomlyói gimnázium a többiek között középen felüli helyet foglal el.

Érdekes képet kapunk akkor is, ha a négy alsó osztály, vagy úgy nevezett alginimnázium előhaladását összehasonlítjuk a négy felső osztály előhaladásával. Százalékban kimutatva az alginimnáziumban van: jeles 21.18%, jó 27.65%, elégséges 35.29% és elégtelen 15.88%. A felső osztályban van: jeles 25%, jó 32.35%, elégséges 22.06% és elégtelen 20.59%.

A két kimutatást összehasonlítva, azon öröndetes jelenséget konstatálhatjuk, hogy a felső osztályokban a jelesek és jók száma feltűnően emelkedik, az elégségeseké pedig nagy mértékben megcsappan, a mi arra vall, hogy a tanulók derekasan megállják helyüket, kevésbé öröndetes azonban az, hogy a felső osztályokban az elégtelenek száma folszökken, a mi ismét a mellett tanuskodik, hogy alsó osztályból többen léptek át a

felgimnáziumba olyanok, kik nem odaválók. E körülmény oka valószínűleg abban rejlik, hogy a múlt évben a 4-ik osztályos tanulók osztályozásánál a tanári kar nem járt el kellő szigorral, legalább e mellett bizonyít az, hogy a felső osztályokban levő összes elégteleneknek több mint két harmad része az ötödik osztályra esik.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Adakozás a madéfalvi emlék-alap javára.

Császárr Dénes, m. kir. közoktatásügyi miniszteriumi számvizsgáló ur a nevezett célra a 782. számú gyűjtő iven 3 frt 50 krt küldött kiadólivatalomhoz. Ezen iven adakoztak: N. N. 1 frtot, D. D., M. L., E., N. N., L. K., özv. Cs. A.-né 20-20 krt; Szemlér Jenő, B. E., P. P., T. E. L. M., H. F., H. R., T. F., Gonda Emil, T. I., A. Gy., R. J. 10-10 krt. K. H., I. P. 5-5 krt. Jelen számunkban ki van mutatva 3 frt 50 kr.

Az eddigi gyűjtés összege 1621 frt 65 kr.
Főösszeg 1625 frt 15 kr.

Azaz: Egyezerhatszázhuszonöt forint 15 kr.

Fogadják a buzgó gyűjtők és nemes szívű adakozók a szent ügy nevében leghálásabb köszönetünk kifejezését.

— A király születés napja. I. Ferencz József dicsőségesen uralkodó királyunk ö felségének születési évfordulóját városunk közönsége ezen évben is a töle kitelheő fényvel és alattvalói hódolattal ünnepelte meg. Folyó hó 17-én este a magán- és középületek fényesen kivilágítottak s a vár fokáról mozsár dörrenések hirdették a születési évforduló előestélyét. Más nap a róm. kath. templomban „Te Deum“ és ünnepélyes szent mise tartott, melyen két lelkész társának segédlete mellett László János helybeli s.-lelkész czelebrált. Az isteni tiszteleten részt vett a főispán ur vezetése alatt a vármegyei tiszti kar, a kir. törvényszék, adóhivatal és a városi előljárárság személyzete, továbbá a honvéd tiszti kar teljes díszben, hozzájuk csatlakozván a városunkban lévő tartalékos tisztek is. Végül a esendőrség és pénzügyőrség személyzete. Az ünnepélyhez kivonult egy erős honvéd század is Bajkó Péter százados vezetése alatt. Istentisztelet után a daliás honvédek díszmenetben vonultak el a zászlóaljparancsnok és az ünnepélyen részt vett hatóságok előtt. Ezután a közönség egy része a református templomba ment, hol szintén hálaadó isteni tiszteletet tartottak. Délben a tiszti kaszinóban nagy ebéd volt.

— Szent István napja. A magyarok első királya névünnepeének évfordulóját a nagy és szent király emlékeztetéhez méltó kegyelettel ünnepelték meg városunkban is. A nemzeti ünnep előestélyén a város épületei ki voltak világitva, a városház előtt a helybeli első zenekar játszott válogatott darabokat. Az ünnep napján a helybeli róm. kath. templomban ünnepélyes istentisztelet tartott, melyen László János s.-lelkész mondott az alkalomhoz illő igen szép szent beszédet s ugyancsak ő szolgáltatta a szent misét is. Az isteni tiszteleten nagyszámu közönség vett részt, közöttük a vármegyei, törvényszéki tisztviselők és honvéd tiszti kar Mikó Bálint főispán, Gyárfás László tör. vényszéki elnök és Miskow Péter m. kir. honvéd őrnagy vezetése alatt. Az ünnepélyhez egy század honvéd is kivonult, parancsnokuk Tolvaly Albert honvéd főhadnagy volt.

— Iskolai hírek. A csikmegyei g. z. d. irányu államilag segélyezett felső népiskolában a beiratások f. évi szeptember hó 1-ső napjától szeptember 6-ig tartanak. 7-én lesznek a javító, 9-én pedig a felvételi vizsgálatok. Szeptember 10-én reggel 7 órakor a tanítás megkezdetik. Az iskolába felvétetnek az olyan 12 évet betöltött növendékek, kik a népiskola 6-ik osztályát sikeresen elvégezték vagy a 6-ik osztály számára előírt tárgyakból felvételi vizsgát tudnak tenni. Azon növendékek, kik év folytán megfelelő szorgalom mellett jó előhaladást tanusítanak, ösztöndíjban részesíttetnek. — A csikszeredai polgári leányiskolában az 1893-94. tanévre a beiratások f. évi szeptember 1-6-ig, a felvételi és javító vizsgálatok azon hó 7-én fognak megtartatni, s a rendes tanítás 9-én megkezdetni. A polgári leányiskola első osztályába felvétetnek oly növendékek, kik az elemi iskola négy első folyamatát elvégezték s erről iskolai bizonyítványt mu-

fatnak fel, vagy pedig megfelelő ismereteiket a felvételi vizsgálaton igazolják. A tanítás ingyenes, a tankönyvek használatáért mérsékelt díj fizetendő. Az iskola bennlakással van egybekötve, melybe a növendékek ingyen vétetnek fel; felügyelet-, fűtés-, világítás- és takarításról az intézet gondoskodik. Egy-egy benn lakó növendék élelmezésért 120 frt díjat fizet az igazgatónö kezéhez havi előleges részletekben. Minden benn lakó magával hozni tartozik: 6 nappali-, 2 háló inget, 6 pár barisnyát, 6 zsebkendőt, 3 nyári-, 3 téli nadrágot, 2 nyári-, 2 téli alsó szoknyát, 4 törülközőt, 4 asztalkendőt 1 szőr vagy toll derekajt, 1 szalmazsákot, 2 alsó lepedőt, 1 paplant vagy pokróczot 2 lepedővel, 1 párnát 2 hűjjal, 1 fehér ágytakarót, továbbá fűsüt, keféket, mosdótálat. — A csiksomlyói róm. kath. főgimnáziumban a tanulók felvétele és beiratása folyó évi szeptember hó három első napján történik. A beiratásnál a keresztlevelet és az előbbi osztályról nyert bizonyítványt be kell mutatni, ugy szintén az újraoltási bizonyítványt is. Az internátusba és szemináriumba a felvételek ugyanakkor történnek. Az internátusban benn lakási díj fejében a növendékek 1 frtot fizetnek, ezen kívül minden növendék által 1 öl kemény tűzifa szállítandó be. A szemináriumban való ellátásért egy évre 120 frt fizetendő.

— Jótékonycélú előadás. A helybeli elemi leányiskola részére egy, az összhangzatos ének tanításhoz szükséges harmonium beszerzési költségeinek fedezése céljából folyó évi szeptember hó 2-án a „Csillag“ vendéglő nagytermében igen érdekes műsorral estélyi fog rendeztetni. Midőn ezen előadásra előre is felhívjuk a közönség figyelmét, tudjuk, hogy mindazon szülők és tanügybarátok, kik ismerik a dal hatalmát, a kik ismerik annak szívet és lelket nemesítő hatását, megjelenésükkel lehetővé teszik, hogy a kitűzött cél eléressék.

— Bál a csikszögödi fürdőn. A csikszögödi fürdőn folyó hó 27-én zártkörű táncmulatság rendeztetik. A szögödi fürdőn a folyó évben vasárnaponként tartott kedélyes és fesztelen mulatságok emléke bizonyára nagy közönséget fog összegyűjteni ez alkalommal is.

— Tűz. Folyó hó 17-én délután Csikszentmihályon Petres Ignác od a valógazdaember csüre kigyuladt s az abban elrakott 150 kalongya rozsszal és 150 szekér szénával együtt a lángok martaléka lett. A mint mondják, a tűz szándékos gyujtogatás következtében támadt. A tettes kipuhatolása céljából a kellő lépések megtétettek.

— Új napilap. Budapesten A czél Endre szerkesztésében „A Honvéd“ czimen egy új képes napilap indul meg, melynek prospektusát lapunk mai számához mellékelve veszik olvasóink.

Árverezési hirdetmény.

A csiktusnádi gyógyfürdő birtokosai szövetkezete folyó évi szeptember 10-én Tusnádfürdőn reggeli 11 órakor a következőket árverezésen, illetőleg árlejtésen kifogja adni:

1. A fürdőt három évre.
2. A fedett sétány vendéglőt egy évre.
3. A cukrászdát és tekepályát egy évre.
4. A mézsárszéket három évre.
5. A Rezső-forrásra építendő fürdőt.

Felhivatnak mindazok, a kik ezek valamelyikét kivenni akarják, hogy az irt időben Tusnádfürdőn tartandó árverezésen jelenjenek meg.

Írásbeli ajánlatok is elfogadlatnak szeptember 10-én reggeli 9 óráig, ha ahöz a bánatpénz — és pedig a fürdőnél 300 frt, a fedett sétánynál 90 frt, a cukrászdánál 30 frt, a mézsárszéknél 50 frt — csatolva lesz.

A Rezső-forrásra nézve a tervek addig is a fürdőbiztosnál megtekinthetők; itt is írásbeli ajánlat elfogadlatik szeptember 10-én reggeli 9 óráig, 400 frt csatolása mellett.

Csik-Tusnádfürdőn, 1893. augusztus 21-én.

Az igazgatóság.

Pályázati hirdetmény.

A csiktusnádi gyógyfürdőn az orvosi állomás, melyhez a fürdőidény alatt, június 15-étől szeptember 15-ig háromszáz forint fizetés és szabad lakás jár, — betöltendő lévén, — három évre fog választatni, ezennel pályázat nyitlatik.

Felhivatnak mindazok, a kik ez állomást elnyerni kívánják s arra képesíttetek, hogy pályázati folyamodványaikat folyó évi szeptember 8-ig a csiktusnádi gyógyfürdő birtokosai szövetkezet igazgatóságának czimezve adják be.

Csik-Tusnádfürdőn, 1893. augusztus 21-én.

Az igazgatóság.

